

Helsingfors/Mariehamn 22.5.2024**Nr 12/24****Hänvisning** Ålands lagtings skrivelse
29.4.2024, nr 44/2024.

Till Justitieministeriet

Ärende Utlåtande över landskapslag om tillämpning av lagen om miljöskadefonden, antagen av lagtinget 29.4.2024.**Landskapslagens huvudsakliga innehåll**

Landskapslagen är en blankettlag, enligt vilken rikets lag om miljöskadefonden (FFS 1262/2022, nedan rikslagen) med vissa avvikelser görs tillämplig i landskapet.

Ändringar i rikslagen ska gälla i landskapet från det de träder i kraft i riket. Hänvisningar i rikslagen till bestämmelser som har motsvarigheter i landskapslagstiftningen ska avse bestämmelserna i landskapslagstiftningen.

Förvaltningsuppgifter i rikslagen som ankommer på avgiftsmyndigheten ska på Åland skötas av Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet (ÅMHM). Avsikten är dock att uppgifterna som genom lagen ankommer på ÅMHM ska föras över på närings-, trafik- och miljöcentralen i Södra Österbotten genom en överenskommelseförordning.

Syftet med rikslagen är att, för att trygga en god miljöstatus, inrätta en miljöskadefond, ur vilken det betalas ersättning för kostnader för bekämpning av miljöförorening och återställande av förorenad miljö samt för skador som orsakats i en situation av subsidiärt ansvar. Ur miljöskadefonden kan beviljas understöd enligt prövning för anskaffningar som avser verksamhet för bekämpning av miljöskador.

Lagen innehåller bestämmelser om miljöskadefonden och fondens verksamhet, organisation, miljöskadeavgiften och fondens övriga medel samt om ersättningar och understöd som betalas ur fonden.

Landskapet Åland omnämns i rikslagens 6, 7, 13, 15, 20 och 23 §§. Enligt dessa bestämmelser gäller inte rikslagens bestämmelser om årliga miljöskadeavgifter och miljöskadeavgifter av engångsnatur på Åland. Däremot kan skadelidande och myndigheter ha rätt till ersättningar ur miljöskadefonden om en skada har orsakats i landskapet Åland. Understöd för anskaffning av bekämpningsmateriel kan på Åland utbetalas till Ålands landskapsregering och till åländska kommuner. När fondens styrelse behandlar ärende som gäller landskapet Åland ska en representant för landskapet Åland höras som sakkunnig.

Blankettlagen innehåller bestämmelser inom landskapets behörighet som kompletterar rikslagen så att rikets system med miljöskadeavgifter och ersättningar ur miljöskadefonden blir fullt ut tillämpligt på Åland.

Lagstiftningsbehörigheten

I en landskapslag kan enligt 19 § 3 mom. i självstyrelselagen för Åland för vinnande av enhetlighet och överskådlighet intas stadganden av rikslagstiftningsnatur som i sak överensstämmer med motsvarande stadganden i rikslag. Intagande av sådana stadganden i en landskapslag medför inte ändring i fördelningen av lagstiftningsbehörigheten mellan riket och landskapet.

Ålandsdelegationen har i ett utlåtande till miljöministeriet gällande utkast till en regeringsproposition till riksdagen med förslag till en lag om miljöskadefonden av 5.5.2022 (ÅD 13/23) konstaterat att:

”Med beaktande av lagens syfte, att skattskyldigheten åläggs dem som bedriver verksamhet som medför risk för förorening av miljön, att de uppburna medlen inte går direkt till staten, utan till en fond som står utanför budgeten ur vilken det betalas ersättning förorsakade av miljöförorening samt bestämmelserna om vilka skador och kostnader som ersätts anser Ålandsdelegationen sammantaget att den föreslagna miljöskadeavgiften med avseende på behörighetsfördelningen i självstyrelselagen främst är att hänföra till rättsområdet natur- och miljövard, och således till landskapets behörighet enligt själv-styrelselagens 18 § 10 punkt.”

Landskapslagen gäller landskapets myndigheter, natur- och miljövard samt näringsverksamhet på vilka områden lagstiftningsbehörigheten helt eller med vissa undantag tillkommer landskapet enligt 18 § 1, 10 och 22 punkterna i självstyrelselagen.

Rikslagen berör även inrättande, ordningsform och förvaltning av miljöskadefonden vilket berör statsmyndigheternas organisation och verksamhet och är därmed rikets behörighet med stöd av 27 § 3 punkten i självstyrelselagen.

Enligt beskrivningen ovan innehåller landskapslagen bestämmelser som hör till rikets lagstiftningsbehörighet. Då dessa bestämmelser överensstämmer med rikslagstiftningen kan de för vinnande av enhetlighet och överskådlighet jämlikt 19 § 3 mom. i självstyrelselagen intas i landskapslagen. Med stöd av nämnda lagrum har även statliga myndigheter ansetts kunna påföras uppgifter vilka överensstämmer med motsvarande uppgifter i rikslagstiftningen.

I landskapslagens 6 § har intagits bestämmelser om rättelseyrkande som till sitt innehåll motsvarar bestämmelserna i 31 § i lagen om miljöskadefonden om omprövning av beslut om miljöskadeavgift enligt 6 och 7 §§ av avgiftsmyndigheten. Termen rättelseyrkande används i landskapslagen då förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland inte innehåller bestämmelser om omprövning. Bestämmelsen om rättelseyrkande är en del av förvaltningsförfarande som hör till landskapets lagstiftningsbehörighet.

Blankettlagen saknar bestämmelser om besvär. Överklagande av beslut görs med stöd 25 och 26 § självstyrelselagen. Till de delar bestämmelser om rättskipning saknas i självstyrelselagen är lagen om rättegång i förvaltningsärenden tillämplig med stöd av lagen om miljöskadefonden.

Straffbestämmelserna i rikslagen kan med stöd av 18 § 25 punkten i självstyrelselagen intas i landskapslagstiftningen.

Vid lagstiftningskontrollen bör även tas ställning till landskapslagens förhållande till grundlagen, eftersom stiftande, ändring och upphävande av grundlag samt avvikelser från grundlag utgör riksbehörighet enligt 27 § 1 punkten i självstyrelselagen.

Landskapslagens 7 § berättigar landskapsregeringen att inom landskapets behörighet genom landskapsförordning besluta att författningar som har utfärdats med stöd av rikslagen ska tillämpas på Åland oförändrade eller med de ändringar som landskapsregeringen bestämmer.

Med anledning härav konstateras att enligt 21 § 1 mom. i självstyrelselagen kan landskapsregeringen med stöd av ett bemyndigande i landskapslag utfärda landskapsförordningar i angelägenheter som hör till landskapets behörighet. Genom landskapslag ska dock utfärdas bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen och självstyrelselagen i övrigt hör till området för lag. Denna begränsning motsvarar begränsningen i 80 § 1 mom. i grundlagen.

Enligt ordalydelseerna är delegeringsstadgandet i landskapslagen vagt till den del den bemyndigar landskapsregeringen att göra ändringar i bestämmelser som utfärdats med stöd av rikslagen. Innehållet i delegeringen preciseras och begränsas emellertid av den reglering som finns i landskapslagen samt den antagna rikslagstiftningen och EU:s regelverk. Dessutom begränsas de ändringar som landskapsregeringen kan göra i förhållande till riksförfattningarna genom att landskapsregeringen endast kan utfärda förordningar inom landskapets behörighet. Därtill avser stadgandet ändringar av riksförfattningar på förordningsnivå eller lägre nivå. Mot denna bakgrund föreligger inte någon behörighetsöverskridning.

Ålandsdelegationens utlåtande

Ålandsdelegationen finner med beaktande av självstyrelselagens för Åland stadganden att hinder för ikraftträdande av landskapslagen inte föreligger.

Närvarande Ordföranden Holm-Johansson, ledamöterna Dahlén, Lampi, Leino-Sandberg och Siitari.

På Ålandsdelegationens vägnar:

Marine Holm-Johansson
ordförande

Henrik Lindeman
sekreterare